

Europos
Komisija

Kas yra „Eurydice“?

Europos švietimo informacijos tinklas („Eurydice“) užduotis – padėti suprasti ir paaiškinti, kaip parengtos ir kaip veikia įvairios Europos švietimo sistemos. Tinklas teikia nacionalinių švietimo sistemų, taip pat su konkrečiomis temomis, rodikliais ir statistiniais duomenimis susijusių lyginamųjų tyrimų aprašymus. Visais tinklo „Eurydice“ leidiniais galima nemokamai naudotis šio tinklo svetainėje, taip pat galima užsisakyti nemokamą spausdintinę jų versiją. Tinklo darbo tikslas – Europos ir tarptautinių lygmenimis skatinti supratimą, bendradarbiavimą, patikimumą ir judumą. Šį tinklą sudaro Europos šalyse įsteigti nacionaliniai skyriai, o jo veiklą koordinuoja ES Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga. Daugiau informacijos apie tinklą „Eurydice“ pateikiama adresu

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

„Eurydice“: svarbiausia informacija

Europos ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programomis vaikams sudaromos nevienodos sąlygos

Šiuo beprecedenčių iššūkių laikotarpiu labai svarbu visiems mūsų vaikams užtikrinti tvirtus pagrindus, suteikiant jiems kokybišką ankstyvąjį ugdymą. Vis plačiau pripažįstama visokeriopa ankstyvojo vaikų ugdymo ir priežiūros (AVUP) nauda – nuo visuomenei kaip visumai suteikiamo ekonominio pranašumo iki geresnių rezultatų mokyklose. Iš tarptautinių įgūdžių tyrimų (OECD PISA 2012 ir IEA PIRLS 2011) rezultatų matyti, kad AVUP programose dalyvavusiems vaikams ir paaugliams geriau sekasi skaityti ir atlikti matematikos uždavinius. Kokybiškas AVUP gali padėti ateityje sumažinti viešąsias išlaidas gerovei, sveikatos apsaugai ir netgi teisingumo sričiai. Kokybiškas AVUP sukuria tvirtus pamatus, padedančius sėkmingai mokytis visa gyvenimą, ir taip suteikia asmeninę naudą vaikams, visų pirma tiems, kurių socialinė padėtis nepalanki. AVUP – kertinis akmuo kuriant geresnes ir teisingesnes švietimo sistemas.

Visas tyrimas

„Pagrindiniai duomenys apie ankstyvąjį vaikų ugdymą ir priežiūrą Europoje“ (2014 m. redakcija)

anglų kalba skelbiamas tinkle

„Eurydice“ svetainėje

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Spausdintinę ataskaitos kopiją

galima užsisakyti el. paštu

eacea-eurydice@ec.europa.eu

Asmuo ryšiams

Wim Vansteenkiste

Komunikacija ir leidiniai

+32 22995058

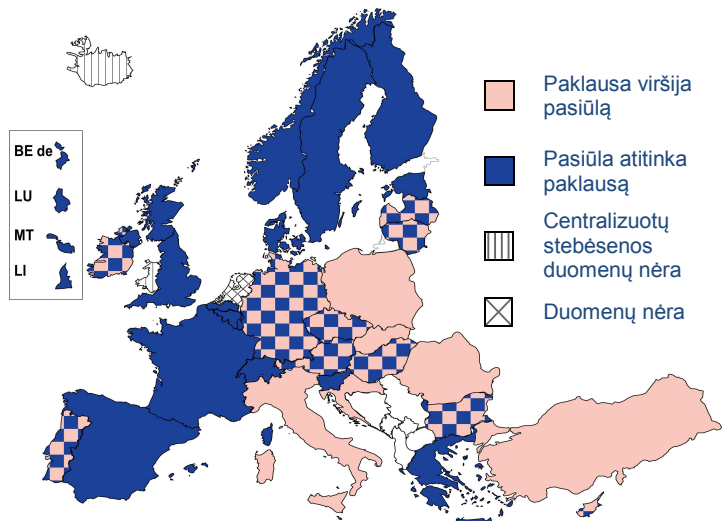
Remdamas įrodymais pagrįstą politikos formavimą, tinklas „Eurydice“, bendradarbiaudamas su Eurostatu, skelbia ataskaitą „Pagrindiniai duomenys apie ankstyvąjį vaikų ugdymą ir priežiūrą Europoje“ (2014 m. redakcija). Pasitelkiant tarptautinių lygmeniu palyginamus rodiklius, joje pateikiama įžvalgų apie tai, iš ko susideda kokybiškas ankstyvasis vaikų ugdymas ir priežiūra. Derinant statistinius duomenis ir informaciją apie pačias sistemas, joje apibūdinama Europos ankstyvojo vaikų ugdymo ir priežiūros sistemų struktūra, organizavimas ir finansavimas. Ataskaitoje aptariama keletas politikos formuotojams svarbių konkrečių klausimų, pavyzdžiui, galimybė naudotis AVUP paslaugomis, valdymas, kokybės užtikrinimas, AVUP paslaugų įperkamumas, personalo specializacija, vadovavimas ir paramos, skirtos palankių sąlygų neturintiems vaikams, priemonės. Šioje brošiūroje apibendrinami pagrindiniai ataskaitoje pateikti tyrimo rezultatai. Ši ataskaita apima 32 Europos šalis (37 švietimo sistemas), dalyvaujančias tinklo „Eurydice“ veikloje pagal Mokymosi visą gyvenimą programą (2007–2013 m.), išskyrus Nyderlandus.

ikėtina, kad daugelyje Europos šalių vaikams iki trejų metų amžiaus toliau trūks vietų AVUP įstaigose, nors gyventojų skaičius mažėja

Šiuo metu Europoje yra 32 mln. Atitinkamo amžiaus vaikų, kuriems gali būti teikiamos AVUP paslaugos. Iš gyventojų skaičiaus prognozių matyti, kad, palyginti su 2012 m., iki 2030 m. vaikų skaičius Europos Sąjungoje sumažės 2,5 mln. Manoma, kad, nepaisant šio mažėjimo, vietų AVUP įstaigose (ypač vietų jaunesniems vaikams) paklausa toliau viršys pasiūlą. Iš esmės AVUP įstaigas lanko labai nedaug jaunesnių nei 3 metų amžiaus vaikų. Šiuo metu vietų AVUP įstaigose pasiūla atitinka paklausą tik keturiose Europos šalyse: Danijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Norvegijoje. Tačiau daug vaikų AVUP įstaigas lanko tuo metu, kai iki pradinio ugdymo programos pradžios jiems būna likę vieni arba dveji metai.

Vietų visų amžiaus grupių vaikams paklausa viršija pasiūlą Kroatijoje, Italijoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Turkijoje. Tačiau įvairiose šalyse paklausa ir pasiūla gali skirtis. Pavyzdžiui, Bulgarijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Portugalijoje ir Slovėnijoje vietą AVUP įstaigoje lengviau rasti kaimo vietovėse nei dideliuose miestuose.

3 metų amžiaus ir vyresniems vaikams viešosiomis subsidijomis remiamose institucinio AVUP įstaigose esančių vietų paklausa ir pasiūla (2012–2013 m.)

Šaltinis: „Eurydice“.

AVUP programose dalyvauja nedaug vaikų iš palankių sąlygų neturinčių šeimų

Vienas iš keturių jaunesnių nei 6 metų amžiaus vaikų Europoje patiria skurdo arba socialinės atskirties riziką ir jų ugdymo poreikiams patenkinti gali prireikti specialių priemonių. Nepaisant to, AVUP programose dalyvauja nedaug vaikų iš palankių sąlygų neturinčių šeimų. Vienas iš pagrindinių Europos AVUP politikos prioritetų – užtikrinti, kad AVUP programose dalyvautų daugiau vaikų iš palankių sąlygų neturinčių šeimų. Todėl daugelis šalių teikia tėvams finansinę paramą, kuri skiriama patikrinus jų materialinę padėtį. Kalbant apie personalą, daugelis Europos šalių į pirminio

švietimo programas įtraukia specialų mokymą, kaip dirbti su papildomų poreikių turinčiais vaikais. Kai kuriose šalyse (Belgijos prancūzakalbėje bendruomenėje, Danijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Austrijoje, Slovėnijoje ir Turkijoje) specialus mokymas yra privalomas visam AVUP personalui, o kitose (Rumunijoje, Slovakijoje ir Šveicarijoje) – privalomas tik su vyresniais vaikais besirengiančiam dirbti personalui. Daugelyje šalių AVUP darbuotojų grupėms padeda pedagogai, psichologai ir logopedai, tačiau pagalbos iš specialistų, galinčių mokyti skaityti arba matematikos, sulaukiama retai.

Centralizuotai teikiama parama palankių sąlygų neturintiems vaikams dažniausiai yra pagalba mokant kalbos.

Kuo jaunesni vaikai, tuo būtiniausi personalui taikomi kvalifikacijos reikalavimai mažesni

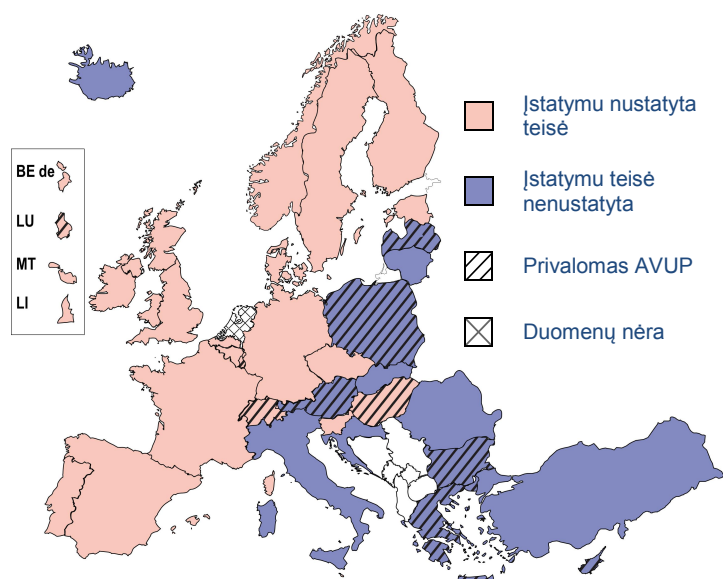
Įvairiose šalyse AVUP personalui taikomi skirtingi kvalifikacijos reikalavimai. Paprastai reikalaujama, kad su 3 metų amžiaus ir vyresniais vaikais dirbantys asmenys būtų įgiję ne žemesnį kaip bakalauro laipsnį. Išimtys yra Rancūzija, Italija, Portugalija ir Islandija – šiose šalyse būtina turėti ne žemesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį. Paprastai, kuo jaunesni vaikai, tuo būtiniausi personalui taikomi kvalifikacijos reikalavimai mažesni. Pavyzdžiui, daugiau nei dviejuose trečdaliuose šalių nereikalaujama, kad su 3 metų

amžiaus arba jaunesniais vaikais dirbantys švietimo ir priežiūros darbuotojai būtų įgiję bakalauro laipsnį.

Paprastai šalyse, kurios reglamentuoja AVUP paslaugų teikimą namuose, iš anksto nustatoma reikalaujama būtiniausia oficiali kvalifikacija arba yra būtinas specialusis mokymas ir tai gali būti vienas iš akreditavimo reikalavimų. Pusė šalių, kuriose AVUP paslaugų teikimas namuose yra reglamentuojamas, rengia privalomus mokymo kursus, skirtus būsimiems kvalifikuotiems vaikų priežiūros specialistams pasirengti darbui namuose, tačiau jose nereikalaujama turėti oficialios kvalifikacijos.

Daugelyje Europos šalių kiekvienam vaikui užtikrinama vieta AVUP įstaigoje, tačiau tik nedaugelyje – nuo ankstyvo amžiaus

statymu nustatyta teisė į AVUP ir (arba) privalomas AVUP (2012–2013 m.)

Šaltinis: „Eurydice“.

Daugelis Europos šalių vietą AVUP įstaigoje užtikrina nustatydamos teisę į AVUP (teisę gauti vietą) arba numatydamos privalomą AVUP įstaigos lankymą mažiausiai vienerius arba dvejus metus iki mokymosi pradinio ugdymo įstaigoje pradžios. Tačiau jų nuostatos dėl to, kokio amžiaus vaikams yra užtikrinama vieta AVUP įstaigoje, labai skiriasi. Tik Danija, Vokietija (nuo 2013 m. rugpjūčio mėn.), Estija, Malta (nuo 2014 m. balandžio mėn.), Slovėnija, Suomija, Švedija ir Norvegija kiekvienam vaikui užtikrina teisę į AVUP netrukus po jo gimimo, o dažnai – iš karto po to, kai baigiasi vaiko priežiūros atostogos. Maždaug trečdalis Europos šalių teisę į AVUP užtikrina nuo 3 metų amžiaus.

Pusėje visų Europos šalių nemokamos AVUP paslaugos teikiamos nuo trejų metų amžiaus

Nemokamos AVUP paslaugos, suskirstytos pagal amžių ir valandų skaičių per savaitę (2012–2013 m.)

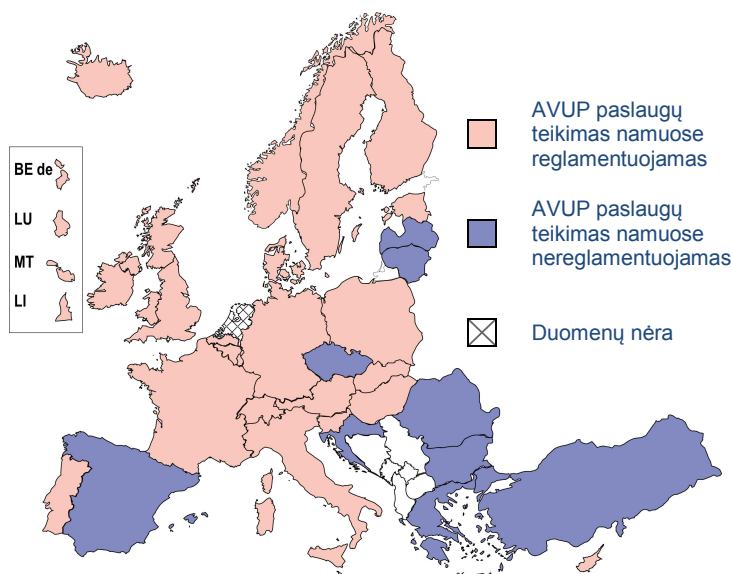
Šaltinis: „Eurydice“.

Paslaugų įperkamumas yra labai svarbus veiksnys užtikrinant, kad visiems vaikams būtų sudaryta galimybė naudotis AVUP paslaugomis, visų pirma tiems, kuriems šių paslaugų reikia labiausiai. Todėl daugelis Europos šalių užtikrina nemokamą priešmokyklinį ugdymą bent vienus metus, o maždaug pusėje Europos švietimo sistemų nemokamos AVUP paslaugos teikiamos nuo 3 metų amžiaus. Tačiau Danijoje, daugelyje Vokietijos žemių, Estijoje, Kroatijoje, Slovėnijoje, Islandijoje, Turkijoje ir Norvegijoje reikalaujama, kad per visą AVUP laikotarpį tėvai prisidėtų savo lėšomis. Mažiausi AVUP mokesčiai yra Rytų Europos ir Šiaurės šalyse.

Tik Latvijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje viešosiomis subsidijomis remiamos AVUP paslaugos yra nemokamos nuo paties jauniausio amžiaus. Tačiau vienodai svarbu turėti pakankamai vietų. Šiose trijose šalyse per beveik visą AVUP laikotarpį nenustatoma teisė į vietą AVUP įstaigoje. Todėl vieta AVUP įstaigoje užtikrinama ne visiems vaikams ir daugelis jų vis dar neturi galimybės naudotis AVUP paslaugomis.

Daugelyje Europos šalių, be institucinės vaikų priežiūros, veikia reguliuojamų namuose teikiamų AVUP paslaugų sistemos

AVUP paslaugų teikimo namuose reglamentavimas (2012–2013 m.)

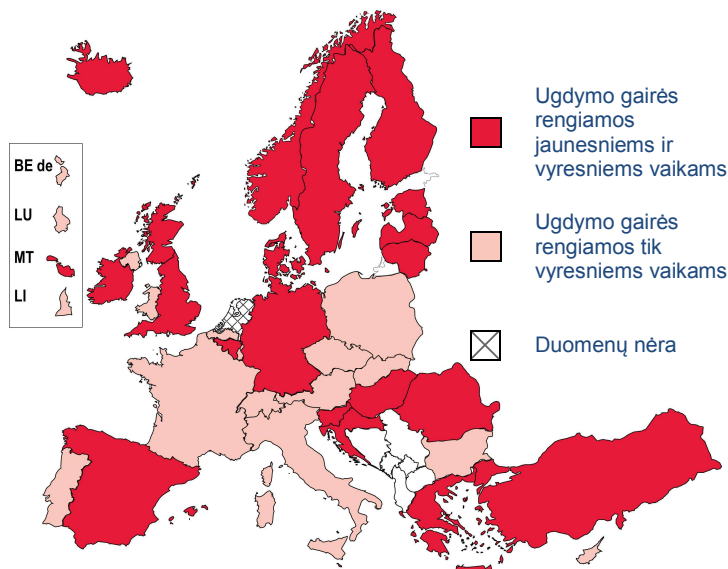
Šaltinis: „Eurydice“.

Visos Europos šalys turi formaliojo institucinio ankstyvojo ugdymo ir priežiūros sistemą, taikomą ikimokyklinio amžiaus vaikams. Tačiau Europoje šios paslaugos organizuojamos įvairiai. Dažniausios yra dviejų rūšių struktūros: bendra ugdymo sistema, kurioje gali dalyvauti visi ikimokyklinio amžiaus vaikai, ir atskirų paslaugų sistema, pagal kurią paslaugos jaunesniems ir vyresniems vaikams teikiamos atskirai. Bendros ugdymo sistemos dominuoja daugelyje Šiaurės šalių, Baltijos šalyse, Kroatijoje ir Slovėnijoje.

Be to, daugelyje šalių taip pat veikia reguliuojamų namuose teikiamų paslaugų sistemos. Tai reiškia, kad paslaugos gali būti teikiamos kvalifikuoto paslaugų teikėjo namuose.

Tik pusė Europos šalių rengia AVUP ugdymo gaires, taikomas jaunesniems nei 3 metų amžiaus vaikams

Centrinio lygmeniu rengiamų ugdymo gairių taikymas teikiant institucinio AVUP paslaugas (2012–2013 m.)

AVUP kokybė labai priklauso nuo mokymo ir mokymosi proceso veiksmingumo. Todėl visos Europos šalys rengia oficialias ugdymo gaires, kad padėtų įstaigoms pagerinti paslaugų teikimą. Tačiau maždaug pusėje šalių tokios gairės taikomos tik vyresniems nei trejų metų amžiaus vaikams. Teikiant paslaugas jaunesniems vaikams, daugiau dėmesio skiriama priežiūros aspektui. Centrinio lygmeniu rengiamos ugdymo gairės jaunesniems nei 3 metų amžiaus vaikams labiau įprastos bendras ugdymo sistemas taikančiose šalyse, kuriose švietimo įstaigos atsakingos už visą AVUP etapą.

Visas tyrimas „Pagrindiniai duomenys apie ankstyvąjį vaikų ugdymą ir priežiūrą Europoje“ (2014 m. redakcija) anglų arba skelbiamas „Eurydice“ svetainėje: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Daugiau informacijos galite rasti Europos švietimo sistemų enciklopedijoje „Eurypedia“:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurypedia_en.php